

Προς ποια ενοποίηση βαδίζει η Ευρώπη;

Επιμέλεια: Αθηνά Φατσέα

Αναντίρρητα, η πανδημία του COVID-19 βρήκε απροετοίμαστες όλες τις χώρες σε παγκόσμια κλίμακα. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη προέβησαν στην υιοθέτηση μέτρων, προκειμένου να αναχαιτίσουν την κρίση της πανδημίας, με κύριο αυτό του εγκλεισμού (lockdown). Έτσι, η οικονομική δραστηριότητα περιορίστηκε σημαντικά, ενώ τα κράτη έθεσαν περιορισμούς στις μετακινήσεις εντός των συνόρων τους. Βέβαια, οι ευρωπαϊκοί θεσμοί και οι ηγεσίες των ευρωπαϊκών κρατών εισήγαγαν μέτρα στήριξης για την ενίσχυση των οικονομιών των κρατών μελών. Ωστόσο, με έντονο τον προβληματισμό για τον βαθμό εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπως για την ελεύθερη μετακίνηση των προσώπων, η Ευρώπη βαδίζει τελικά προς την ενοποίηση ή προς έναν διαφορετικό δρόμο;

Αφού έκαναν πολλές θυσίες, για να ξεπεράσουν την πρώτη φάση της πανδημίας, οι Ευρωπαίοι πολίτες απήλαυσαν μία περίοδο σχετικής ελευθερίας, όταν και μπορούσαν για κάποιους μήνες να επισκέπτονται χώρους εστίασης, να πηγαίνουν διακοπές, καθώς και να επιστρέψουν στους χώρους εργασίας τους και τα σχολεία. Σε αυτό το πλαίσιο, και οι επιχειρήσεις επωφελήθηκαν από τη χαλάρωση των μέτρων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αντισταθμίστηκε η ζημία που υπέστησαν.

Σήμερα, όμως, η γηραιά ήπειρος βρίσκεται αντιμέτωπη με το δεύτερο κύμα της πανδημίας. Τα κράτη μέλη σημειώνουν συνεχώς νέα υψηλά κρουσμάτων και θανάτων, με ιδιαίτερα ανησυχητικές τις περιπτώσεις του Βελγίου και της Τσεχικής Δημοκρατίας, αλλά και άλλων χωρών, με χαρακτηριστική την περίπτωση της Γαλλίας. Στις χώρες αυτές, παρατηρείται μεγάλη πυκνότητα του πληθυσμού, σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ωστόσο, οι επιστήμονες υποστηρίζουν πως οι κυβερνήσεις δεν ακολούθησαν τις συμβουλές των ειδικών, όσον αφορά την ανάγκη να επαναφέρουν τους περιορισμούς έγκαιρα, όταν ο αριθμός των κρουσμάτων αυξανόταν ανησυχητικά, περί τα τέλη του καλοκαιριού και τις αρχές του φθινοπώρου.

Συνεπώς, τα ευρωπαϊκά όργανα καλούνται να λάβουν εκ νέου καίριες αποφάσεις, σε μία προσπάθεια ελέγχου της εξάπλωσης του ιού. Στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, οι αρχηγοί κρατών επικεντρώθηκαν στις πολιτικές ελέγχου και ιχνηλάτησης των κρουσμάτων, αλλά και στο θέμα των εμβολίων. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την υιοθέτηση νέων μέτρων, αναφορικά με τη στρατηγική της ένωσης για τα εμβόλια και την προμήθεια ιατροφαρμακευτικού

εξοπλισμού, καθώς και για τις διακρατικές μετακινήσεις.

Ταυτόχρονα, και σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη επαναφέρουν τα περιοριστικά μέτρα. Ενδεικτικά, στην πλειονότητα των κρατών, είναι υποχρεωτική η χρήση μάσκας και σε εξωτερικούς χώρους, έχουν κλείσει οι χώροι εστίασης και τα γυμναστήρια, έχει οριστεί απαγόρευση κυκλοφορίας κατά τις βραδινές ώρες, ενώ έχει επιβληθεί ακόμα και εγκλεισμός, όπως φανερώνει και η περίπτωση της χώρας μας. Έπειτα, σε ατομικό επίπεδο, κατά κοινή ομολογία, το δεύτερο κύμα της πανδημίας και η συνακόλουθη επιβολή περιοριστικών μέτρων φαίνεται να γίνονται διαχειρίσιμα πιο εύκολα από τους Ευρωπαίους πολίτες, με την έννοια ότι πια έχουν συνηθίσει σε έναν βαθμό και σε μεγάλο ποσοστό έχουν αντιληφθεί τη σοβαρότητα της κατάστασης.

Εντούτοις, μεγάλη ανησυχία προκαλείται για τις οικονομίες των κρατών μελών. Σε χώρες όπου ο τομέας των υπηρεσιών είναι ευρύτερα ανεπτυγμένος, θα σημειωθεί μεγαλύτερη οικονομική ύφεση. Ακόμα, χώρες με χειμερινό τουρισμό, όπως η Σουηδία, η Ελβετία και η Αυστρία, θα πληγούν ομοίως. Είναι αμφίβολο το κατά πόσο οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που επλήγησαν την άνοιξη θα μπορέσουν να επιβιώσουν μέσα από έναν δεύτερο περιορισμό ή ακόμα και αναστολή των δραστηριοτήτων τους.

Τα κράτη μέλη δεν πρέπει να επαναλάβουν τα λάθη που έγιναν κατά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, όταν οι ενέσεις ρευστότητας δεν αξιοποιήθηκαν σε καλές επενδυτικές ευκαιρίες. Αυτή τη φορά, οι κυβερνήσεις πρέπει να θέσουν τα θεμέλια για μία βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψη, με τη στήριξη του ιδιωτικού τομέα, θέτοντας συγχρόνως προϋποθέσεις που θα εξυπηρετούν τα δημόσια συμφέροντα. Επί παραδείγματι, η Γαλλία ενίσχυσε τον οδικό και αεροπορικό τομέα, με την προϋπόθεση να μειώσουν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, ενώ η Δανία αρνήθηκε τη βοήθεια σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε υπεράκτιους φορολογικούς παραδείσους.

Φυσικά, πέραν των οικονομικών επιπτώσεων, υπάρχει και πολιτικό κόστος για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πανδημία άλλαξε την αντίληψη πολλών Ευρωπαίων πολιτών για την ίδια την Ένωση, αναφορικά με τον αν έχει θετική ή αρνητική επίδραση για τη χώρα τους. Δημοσκοπήσεις έδειξαν ανησυχητικές μετατοπίσεις στην υποστήριξη του ευρωπαϊκού σχεδίου, ιδίως στην Ιταλία, τη χώρα που επλήγη περισσότερο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως τα κράτη μέλη πήραν μεμονωμένα μέτρα, όπως ήταν το κλείσιμο των συνόρων, χωρίς να υπολογίζουν τις επιπτώσεις αυτών για τις γείτονες χώρες και την ένωση ως σύνολο.

Επιπρόσθετα, λόγω του κορωνοϊού, διαφάνηκε σε μεγαλύτερο βαθμό η ανάγκη να

επισπευσθεί η ψηφιακή μετάβαση στην Ένωση. Η αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχει η ψηφιοποίηση είναι μείζονος σημασίας για την ενίσχυση της οικονομίας, την αυτοπροστασία της ένωσης από απειλές στον κυβερνοχώρο, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας, τη διευκόλυνση της πράσινης μετάβασης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα προσφέρει λύσεις στις σύγχρονες προκλήσεις, με την προϋπόθεση, όμως, να ακολουθηθεί μία ανθρωποκεντρική προσέγγιση, σεβόμενη τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Εν κατακλείδι, σε αυτήν τη δύσκολη συγκυρία, τα κράτη μέλη πρέπει να μείνουν ενωμένα και να λειτουργούν σε μία βάση συνεργασίας. Η χρηματοπιστωτική και η μεταναστευτική κρίση, το Brexit και τώρα η πανδημία έχουν δοκιμάσει την ενότητα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Ωστόσο, η ένωση πρέπει να δείξει έμπρακτα την αλληλεγγύη της και τα κράτη μέλη της να καταβάλουν συλλήβδην προσπάθειες για τον περιορισμό των επιπτώσεων της πανδημίας σε όλους τους τομείς.

